

Saradnja i sukob

Saradnja i sukob

- “Čiste situacije” - u stvarnom životu dva oblika interakcije se prepliću
- Saradnja može da ima više vidova:
 - Ad hoc saradnja: oko cilja za koji postoji opšta suglasnost
 - Taktička saradnja: zaštita ”cehovskog” interesa
- Sukobi imaju više formi:
 - Permanentni javni sporovi
 - Periodični izbori (institucionalni sukob)

Saradnja i sukob

- Stabilne demokratije – ”izborna arena” se pomjera ka centru
- Downs – prostorni model nadmetanja
- Izborne arene često turbulentne, višedimenzionalne – veliki broj ”lutajućih glasova” (slučaj CG)
- U jednostavnim izbornim arenama partije se takmiče za podršku distinktnih grupa birača

Partijske koalicije

- **Definicija:** sporazumi formulisani u pisanom obliku, u kojima partneri definišu zajedničke ciljeve i oblike angažovanja
- Postoje *vladajuće, izborne i parlamentarne*
- Shodno nivou političkog sistema: *nacionalne i subnacionalne*
- Motivacija za stvaranje koalicije:
 - “Novac, moć i uspjeh” (Riker, 1962)
 - Što već broj ministarskih položaja (Downs, 1957)
 - Maksimiziranje političke koherentnosti (De Swaan, 1973)

Ciljevi koalicije

- Shodno ciljevima koalicije, razlikuje sljedeće tipove partija:
 1. *Vote-seeking* – one koje nastoje da osvoje maksimalan broj glasova
 2. *Office-seeking* – one koje nastoje da osvoje što je veći broj mjesta u vlasti
 3. *Policy-seeking* – one koje nastoje da ostvare određene političke ciljeve

Vladajuća koalicija

- **Definicija:** savezi stranaka koje imaju podršku apsolutne većine poslanika ili stranaka koje nemaju većinski oslonac u parlamentu, ali uživaju podršku stranke koje ostaju izvan vlade (manjinska vlada)
- Često politički aranžman koji preinačuje volju birača
- Povećanje važnosti malih partija - "jezičak na vagi"
- Koalicije danas univerzalni oblik učestvovanja u vlasti – 90% vlada u zapadnoevropskim zemljama
- Politički prioriteti koalicionih partnera mogu biti: tangentni, konvergentni, divergentni

Odluke o koaliciji

- Da li su partije jedinstvene ili interno podijeljene
- Organ koji donosi odluku određeno statutom – najčešće kolektivno tijelo (rijetko direktno članstvo/birači)
 - U CG najčešće glavni odbor partije
- Cilj maksimalizovanje političkog ”plijena”
- Centralizovane partije imaju prednost u pregovorima
- “Bonus portfelj” za male partije?
- Pravilo proporcionalnosti – odstupanja?

Odluke o koaliciji

- Važan ”plijen”:
 - Ministarstvo vanjskih poslova
 - Ministarstvo odbrane
 - Ministarstvo unutrašnjih poslova
 - (?) Resori specifični za konkretnu zemlju
- Pravilo “3-2-1”
- Sve široko formulisane stavke interpretirane u korist većeg koalicionog partnera

Obim koalicije

- U zapadnoj Evropi 90% vlada su koalicione, od kojih:
 - 36% minimalne vladajuće koalicije
 - 33% manjinske vlade
 - 21% preširoke većinske koalicije
 - 10% apsolutna većina jedne partije
- Primjer minimalne vladajuće koalicije: DPS 2016.
- Primjer preširoke koalicije: DPS 1992.
- Primjer manjinske vlade: DPS-SDP (LSCG) 2001.

Subnacionalne koalicije

- Imaju veliku indirektnu važnost – test spremnosti partnera za saradnju na nacionalnom nivou
- Pogodni za analizu/istraživanja – više slučajeva
- Pregovaranje na subnacionalnom nivou ima važne osobenosti:
 1. Institucionalni okvir je već dat, ne može biti predmetom pregovora
 2. Plijen koji dijele učesnici je manji po značaju

Subnacionalne koalicije

- Model minimalne vladajuće koalicije na subnacionalnom nivou ne predstavlja održivo rješenje, jer:
 1. Češće izostajanje predstavnika sa sjednica nego u slučaju nacionalnih parlamenata
 2. Manja disciplina predstavnika
 3. (Srbija) predstavnici građana lišeni jasnog političkog programa i discipline

Izborne i parlamentarne koalicije

- **Definicija:** sporazumi kojima partije žele da poboljšaju svoj izborni učinak
- Tip izbornog sistema ima veliki uticaj na učestalost i oblik izbornih koalicija – proporcionalni sistem ne podstiče njihovo formiranje
- Partije obrazuju saveze u parlamentu: izglasavanje nepovjerenja vladi – rijetko u situaciji polarizovanog višepartizma

Teorijska elaboracija

- Karakteristike institucionalnog uređenja koje otežavaju generalizacije:
 1. Nezavisno do rezultata sastav vlade isti – Belgija
 2. Konstruktivno izglasavanje nepovjerenja – Njemačka
 3. Odbijanje parlamenta da prihvati vladin prijedlog zakona predstavlja pritisak za održavanje novih izbora
 4. Različita uloga šefa države – ceremonijalna (Irska) do efektivne (Holandija)
 5. Budžetsko finansiranje (ne)parlamentarnih partija

Teorije vladajućih koalicija

- “Minimalna pobjednička koalicija”
- “Koalicija minimalne povezane pobjede”
- ”Koaliciona teorija ‘moguće’ politike”
- Zanemareni faktori:
 1. Broj članova koalicije
 2. “Lični koeficijent” – odnos između vođa
 3. Međunarodno okruženje
 4. Supranacionalno povezivanje partija

Izbori – institucionalni sukob

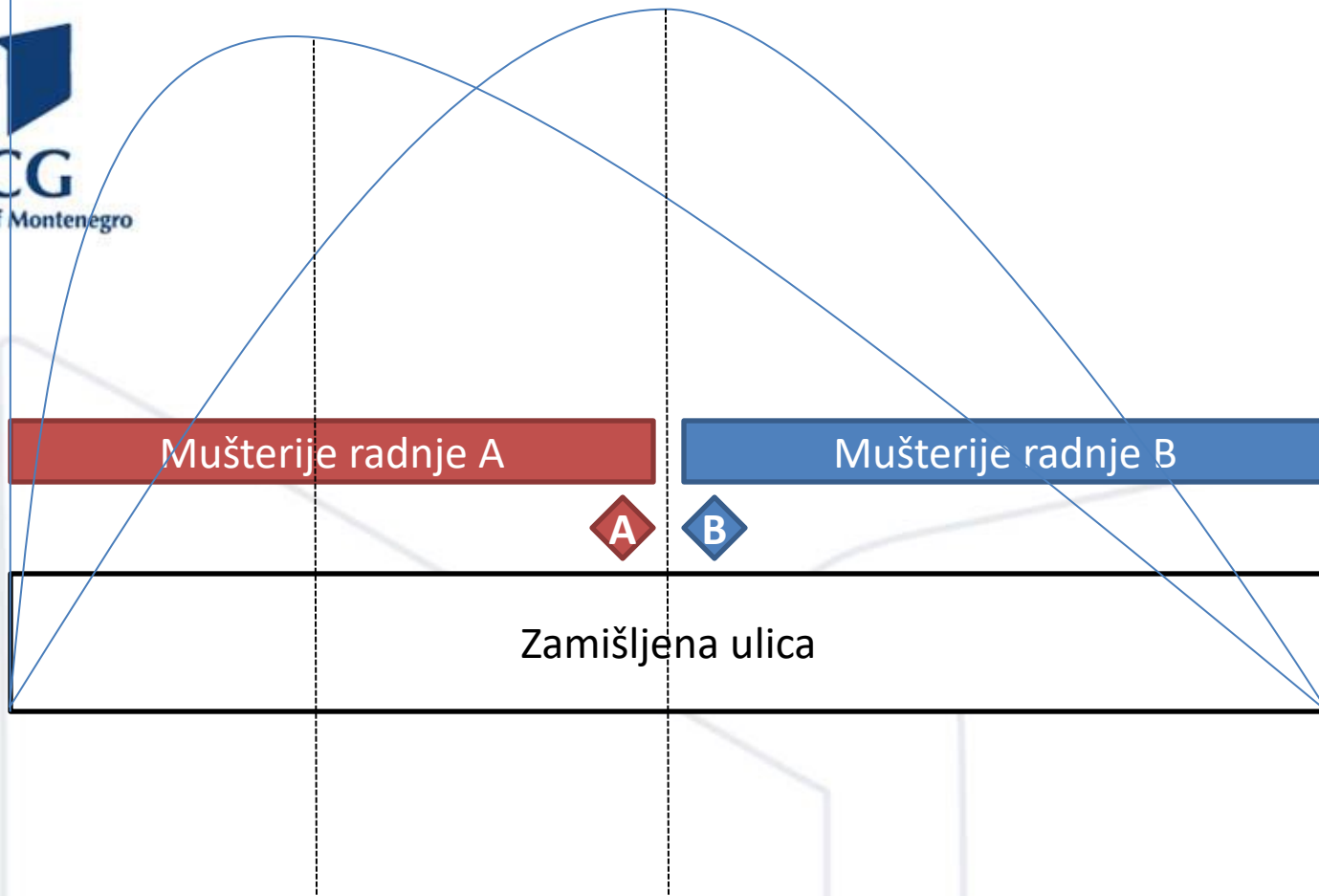
Zamišljena ulica

Mušterije radnje A

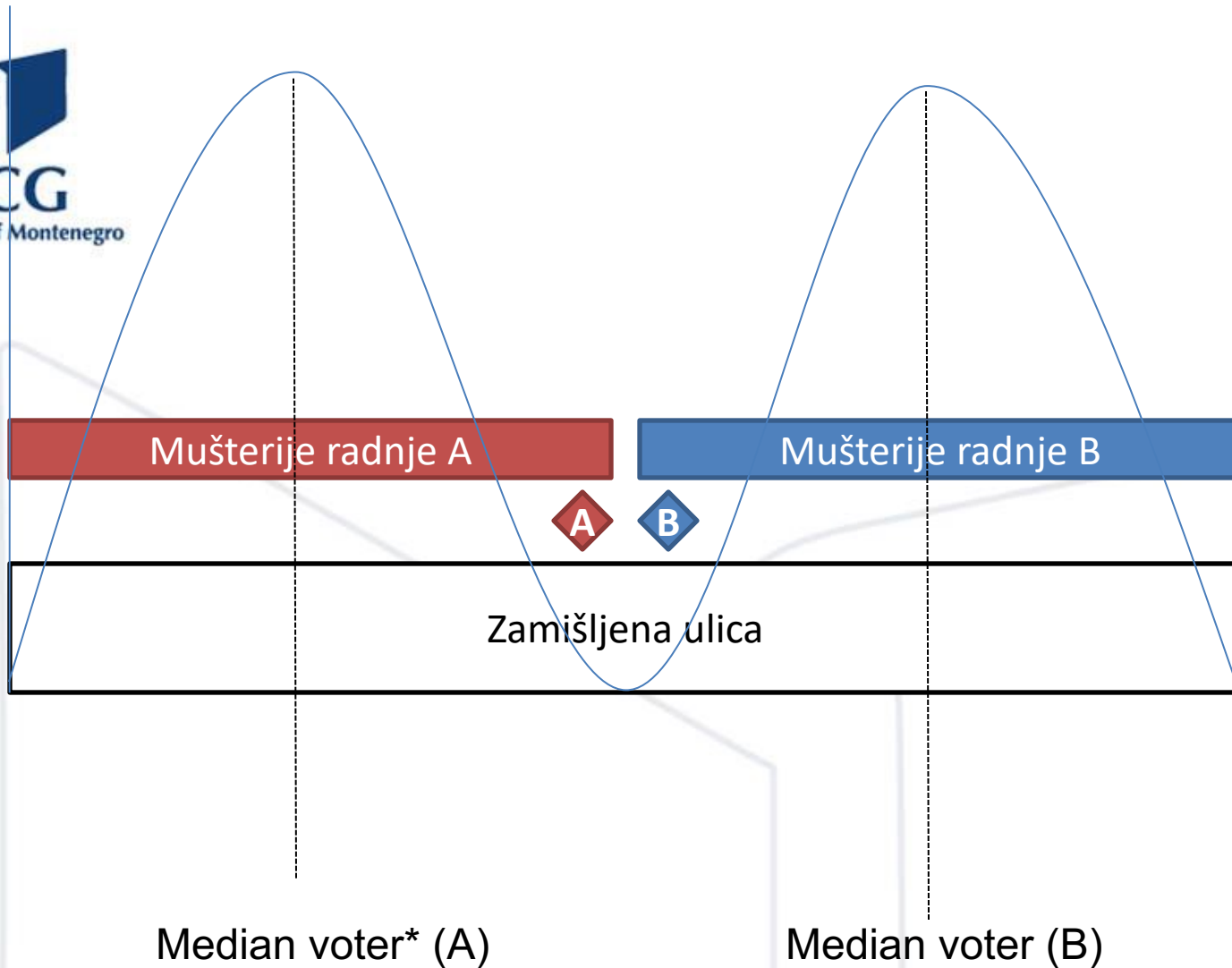
Mušterije radnje B

Zamišljena ulica

Median voter (A) Median voter (B)

* Ne sasvim adekvatan prevod: prosječan birač

Prostorne teorije

- Dva aspekta:
 - Koliko je tema važna?
 - Kakvo je stajalište po određenoj temi?

p2 - koji su ključni razlozi

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Ekonomska pitanja / nezaposlenost	1583	29.7	31.4	31.4
	Identitetska pitanja	405	7.6	8.0	39.4
	Socijalna pitanja	577	10.8	11.4	50.8
	Povjerenje u lidera	1289	24.2	25.5	76.4
	Ljudi iz partije koje poznajem	407	7.6	8.1	84.4
	Uticaj porodice / poznanika / prijatelja	215	4.0	4.3	88.7
	Nesto drugo	570	10.7	11.3	100.0
	Total	5046	94.7	100.0	
Missing	BO	283	5.3		
	System	1	.0		
	Total	284	5.3		
Total		5330	100.0		

Prostorne teorije

- Metrijska distanca između “pozicije” birača po određenom pitanju i “pozicije” partije po određenom pitanju
- Birač glasa za sebi “najbližu” partiju
- Mogućnost prostornog modeliranja

Prostorne teorije

- Primjer:
- Pitanje 1:
 - Jedan od glavnih problema u ovoj državi danas je pitanje u kojoj bi mjeri zdravstveno osiguranje trebalo da bude plaćeno od strane države, a koliko bi pojedinci sami trebalo da plaćaju osiguravajuće kuće. Na skali u dodatku označite svoje mišljenje:

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
V1 – 1 V2 – 8	Javno zdravstveno osiguranje								Privatno zdravstveno osiguranje		

Prostorne teorije

- Primjer:
- Pitanje 2:
 - Postoje različita mišljenja o tome koja bi trebalo da bude funkcija zatvora u jednom društvu – retribucija ili rehabilitacija. Na sljedećoj skali molim Vas da označite svoju poziciju:

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
Rehabilitacija								Redistribucija		

11

University of Montenegro

6

V2

x

1

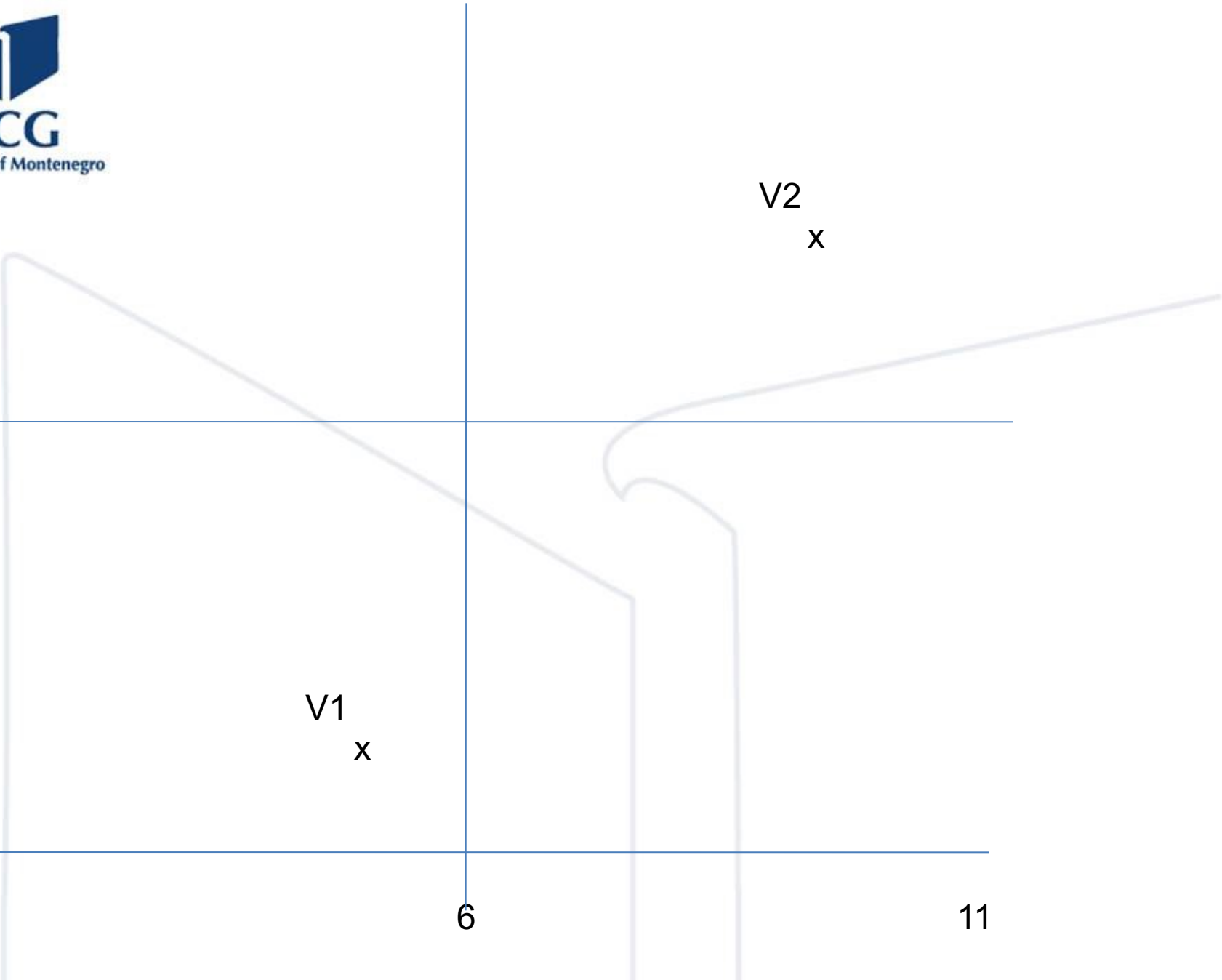
V1

x

1

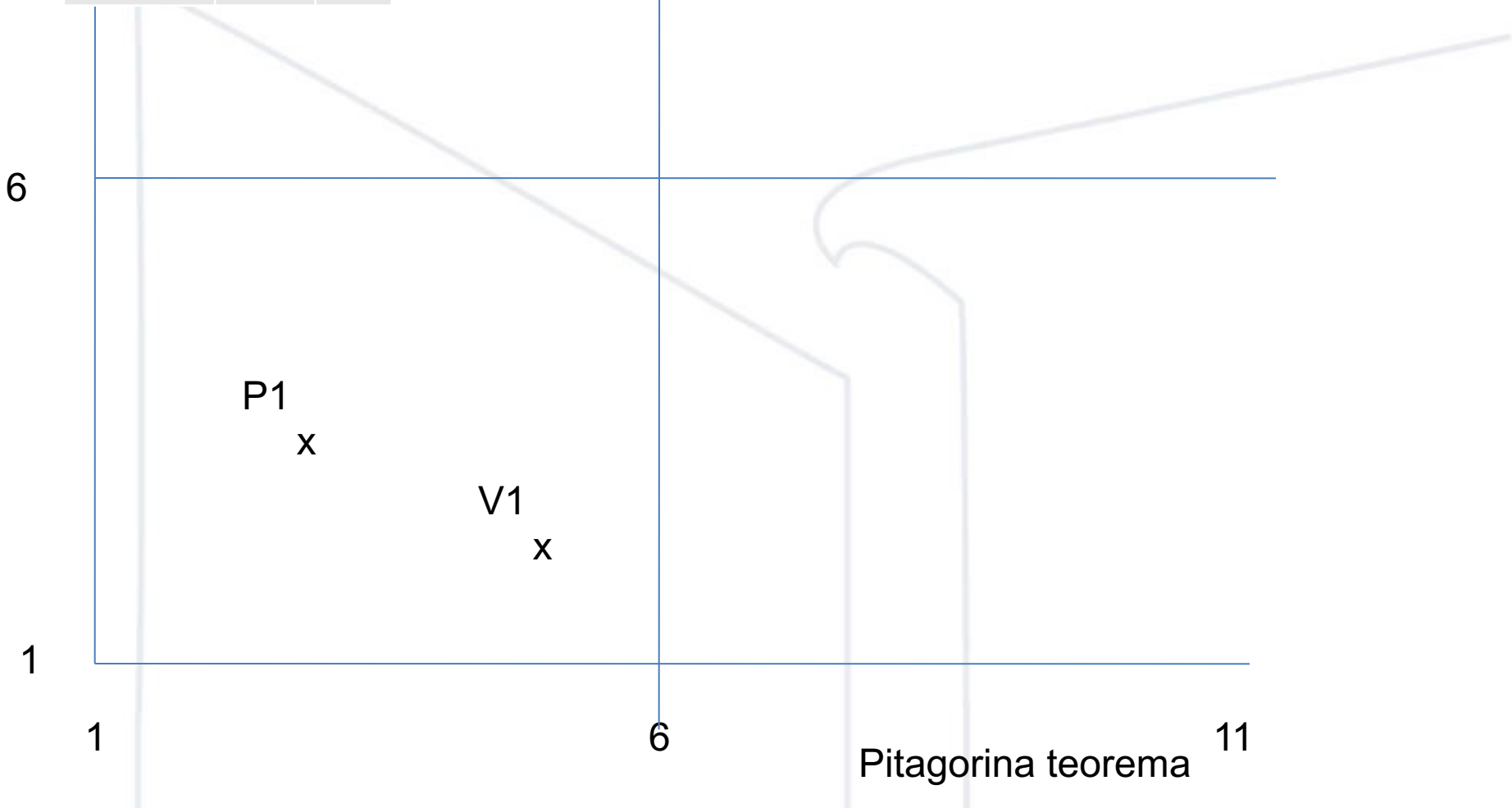
6

11

- Kako ocijeniti poziciju političke partije?
 - Partijska dokumenta
 - Partijske odluke
 - Expertski intervju
 - Pitati ispitanike

	X	Y
V1	1	5
V2	8	10
P1	2	2
P2	9	7

	X	Y
V1	1	5
V2	8	10
P1	2	2
P2	9	7

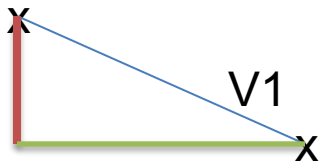
Razlika V1 i P1
 $Z^2 = X^2 + Y^2$
 $Z = \sqrt{X^2 + Y^2}$
 $X = 2 - 1 = 1$
 $Y = 5 - 2 = 3$
 $Z = \sqrt{1^2 + 3^2}$
 $Z = \sqrt{10}$
 $Z = 3.1$

6

P2
 x

V2
 x

P1

1

1

6

Pitagorina teorema 11

• Direkciona teorija

- Na kojoj strani je moje stanovište?
- Koliko mi je to pitanje važno?
- Koliko je jasna pozicija partije po tom pitanju?

